Idees d’actualitat – Los retos de una Alemania que gira a la derecha

Alemania ha celebrado unas elecciones clave marcadas por una importante crisis económica y el ascenso de la ultraderecha. Después de décadas de hegemonía industrial y de austeridad, la economía alemana entró en recesión en 2023, como consecuencia de la pérdida del gas ruso y de la competencia china, ahora agravada por la imposición de aranceles a su industria por parte de los EE. UU. El país también ha quedado atrás en las grandes innovaciones del siglo XXI, como la digitalización y el coche eléctrico, debido a la fuerte dependencia de su modelo exportador tradicional.

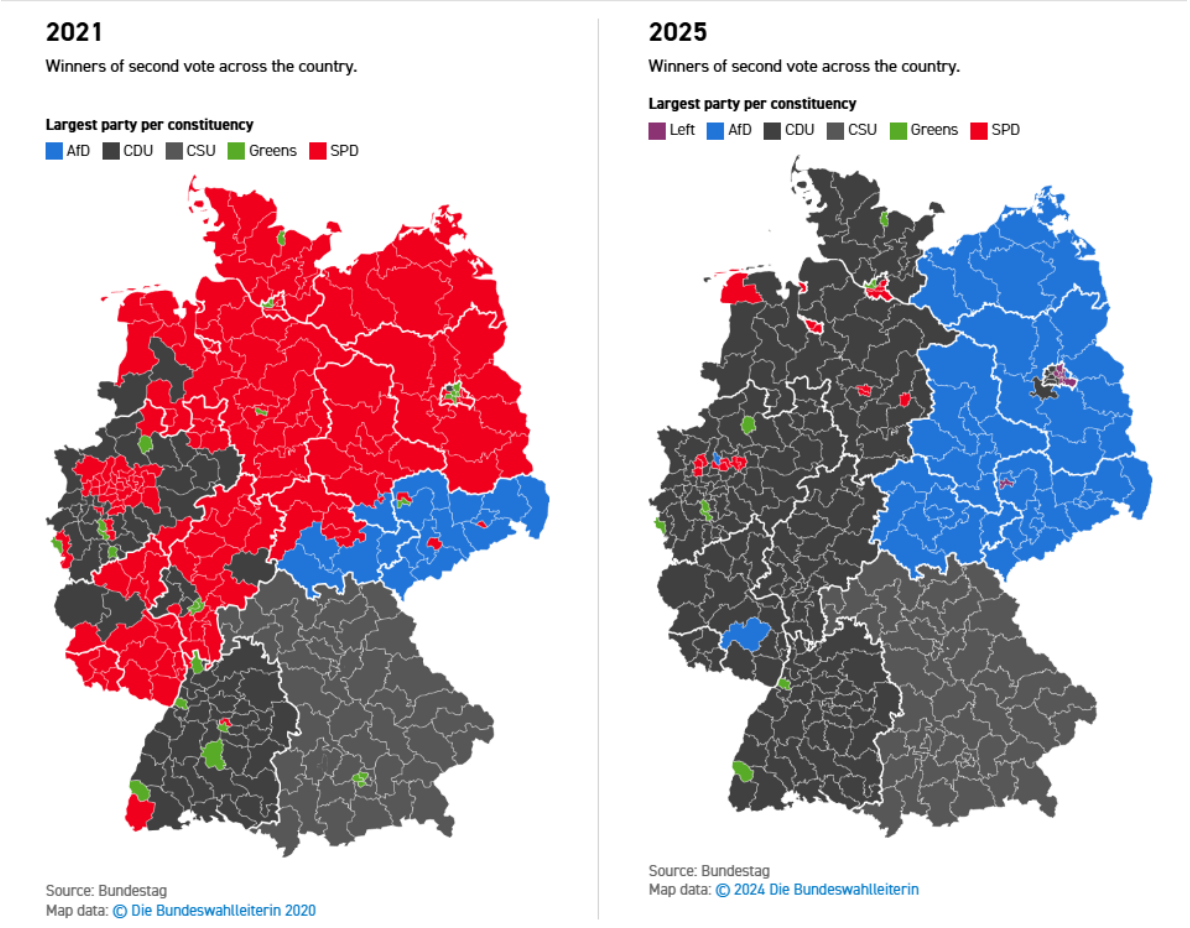
La alianza conservadora CDU/CSU ha ganado el escrutinio con un porcentaje relativamente bajo del 28,5%; la extrema derecha de la AfD ha quedado en segundo lugar con un 20,8%, siendo el partido más votado en todos los *länder* del este (con unos porcentajes superiores a los 30% e incluso al 40% en algunas circunscripciones) excepto en Berlín; el SPD socialdemócrata ha retrocedido a un mínimo histórico del 16,4%; y la izquierda alternativa de *Die Linke* ha superado cómodamente la barrera del 5% para entrar en el *Bundestag* con un 8,8%. No así la Alianza Sahra Wagenknecht (BSW), que se ha quedado a 13.000 votos de llegar al 5%, y lo mismo ha pasado con el FDP liberal, con sólo el 4,3% de los votos.

Con respecto a la distribución de escaños, 208 son para la alianza ganadora (164 para la

CDU y 44 para la CSU); 152 para la AfD; 120 para el SPD; 85 para los Verdes y 64 para *Die Linke*. Como ya es tradición en Alemania, para obtener la mayoría absoluta y formar gobierno son necesarios 316 escaños. Aunque últimamente son cada vez más frecuentes gobiernos minoritarios en los *länder* no parece que esta vaya a ser la opción privilegiada a nivel federal. Así pues, teniendo en cuenta las intenciones de unos y otros respecto de los pactos, la única alternativa viable es la conocida como Gran Coalición entre los dos grandes bloques tradicionales, CDU/CSU y SPD.

Los resultados revelan un país desunido donde llama la atención la diferencia entre el este y el oeste. En el este, el AfD se ha impuesto en los cinco *länder* (excluyendo Berlín, que es una mezcla de este y oeste) mientras en el oeste, con algunas excepciones, ha ganado claramente la alianza CDU/CSU. También destaca que, entre los votantes de 18 a 24 años, *Die Linke* obtuvo el 25%, delante de la AfD (21%) mientras que la CDU/CSU solo obtuvo el 13% y el SPD el 12%. En cambio, en los grupos de más edad, la situación se invierte: entre los mayores de 60 años, la CDU/CSU obtuvo el 37% y el SPD el 23% mientras que la AfD se quedó en 15% y *Die Linke* sólo 5%.

El mapa de los resultados en las 299 circunscripciones presenta unas diferencias espectaculares si lo comparamos con el de 2021 ya que se aprecia como en muchas circunscripciones del este el rojo del SPD ha sido sustituido por el azul de la AfD.

Llama la atención que, aunque la República Democrática Alemana sólo existió durante 41

años y ya han pasado casi 36 años desde la caída del Muro, el mapa político refleja casi exactamente la antigua frontera interior de la Alemania dividida. Hay que señalar, además, que el voto de la AfD en el oeste también procede de manera muy mayoritaria de ciudadanos del este que se han trasladado a vivir allí. Esta situación plantea un problema político: el nuevo gobierno será probablemente una coalición entre la CDU/CSU y el SPD, una alianza que, a pesar de representar casi la mitad de los votos en Alemania occidental, sólo ha obtenido el 30% en el este. Existe pues el riesgo de que en las regiones orientales eso provoque una sensación cada vez mayor que el gobierno federal está alejado de sus intereses y tiene una legitimidad limitada.

El resultado de las elecciones también es interesante en la medida en que revela las nuevas divisiones que se están produciendo en todas las democracias occidentales. Así, en las elecciones del domingo pasado, los partidos de izquierdas obtuvieron una ventaja de 30 puntos entre las mujeres jóvenes (un tercio de las cuales votaron *Die Linke*), pero a duras penas ganaron entre los hombres jóvenes (que, de hecho, votaron más la AfD que la población en general). Aquí también se plantea un problema en la medida que si los jóvenes votan en contra de los partidos *mainstream* eso significa que el nuevo gobierno entrante —formado únicamente por partidos tradicionales— puede ser considerado no sólo como demasiado occidental, sino también desproporcionadamente representativo de los grupos de más edad.

Con respecto a la nueva etapa que ahora se abre,todo apunta a que el liderazgo de Friedrich Merz significará una ruptura importante respecto tanto del canciller saliente Olaf Scholz como de la exlíder de la CDU, Angela Merkel. Así, en el ámbito de la defensa, Merz aboga para que Europa se prepare para asumir su seguridad sin los Estados Unidos, intentará establecer acuerdos sobre seguridad nuclear con el Reino Unido y Francia, y tiene previsto expandir la industria de defensa alemana. En materia de política energética, seguramente adoptará una postura más favorable a la energía nuclear, dado que priorizará el crecimiento económico por encima de las políticas climáticas, favoreciendo la desregulación y las políticas favorables a la industria. También de cara a combatir la recesión económica, tratará de estimular el comercio con los otros países de la UE con el fin de reducir la dependencia de China, a la vez que se alineará con las posiciones más conservadoras en materia de agricultura. En cuanto a las finanzas, Merz es un firme defensor de la política de freno de la deuda (*schwarze null*) que se ha ido aplicando los últimos veinte años a costa de una falta de inversión en construcción y restauración de infraestructuras, con lo cual las necesidades de inversión sólo en infraestructuras energéticas, ferroviarias y carreteras y en el sector educativo representan 455.000 millones de euros. Finalmente, en el ámbito de las nuevas tecnologías y de la ciberseguridad, el nuevo canciller buscará intensificar la transición digital, imponer restricciones a la tecnología china y reformar la legislación sobre la protección de datos.

El problema, sin embargo, es que la CDU propone soluciones económicas *mainstream* basadas en las mismas recetas que han llevado a la situación que el país vive actualmente. Los conservadores —como también la AfD— siguen apostando por<A[por|para]> una política económica muy liberal de cara a las empresas y al capital, priorizando sus intereses por encima de los de la población y del medio ambiente. Así pues, el crecimiento

económico, la migración y la defensa configurarán los principales ejes de las políticas del futuro gobierno de coalición, mientras que la lucha contra la desigualdad social ocupará un lugar irrelevante y no se abordarán mediante políticas adecuadas las causas del ascenso del AfD, lo cual seguirá favoreciendo su crecimiento.

En definitiva, el resultado de las elecciones refleja un problema creciente en las democracias liberales que trasciende el caso alemán: cada vez son más numerosos los grupos de votantes separados por líneas de fractura que van desde tendencias históricas hasta el género pasando por el hábitat y la brecha cultural y social, con escasa interacción y poco interés en escuchar los argumentos de los otros grupos. En este sentido, las redes sociales facilitan este tipo de situación: es muy fácil encontrar en casi cualquier plataforma un grupo de personas que estén de acuerdo con nuestros postulados, creando así la impresión que nuestra visión del mundo es la «correcta». Al fin y al cabo, eso dificulta el intercambio de ideas y el debate democrático, ya que si ni siquiera se está de acuerdo sobre los fundamentos, es imposible construir un edificio donde vivir en comunidad.

Fotografía: Edificio del Bundestag. Jörg Braukmann. Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International license.

Alba Giol y Maria Fariña, estudiantes en prácticas en el CETC, han participado en este número de *Idees d'actualitat*.

Política internacional y globalización

Ravi Agrawal Trump Is Ushering In a More Transactional World

L'article descriu l'enfocament transaccional del lideratge de Donald Trump, posant l'accent en la seva mentalitat de suma zero on cada acord té un clar guanyador i un perdedor. Tot i que el seu estil inquieta els grups d'interès globals, molts països i empreses estan disposats a col·laborar-hi en defensa del seu propi interès, després d'haver après del seu primer mandat. Els aliats dels Estats Units, especialment a Europa, s'estan ajustant a la nova situació augmentant la despesa en defensa i fent concessions econòmiques, mentre que els mercats emergents veuen oportunitats en la seva preferència pels acords per sobre dels valors. L'autor afirma que el retorn de Trump accelera el procés de canvi de l'ordre posterior a la Segona Guerra Mundial cap a un sistema global més interessat en impulsar acords per sobre de qualsevol altra consideració. D'altra banda, la seva dependència de la família per a l'elaboració de polítiques ha fet que els països es comprometin amb el seu cercle íntim per guanyar-se el seu favor. Els adversaris dels Estats Units com la Xina i Rússia anticipen un panorama mundial volàtil, amb la Xina aprofitant el seu poder econòmic per contrarestar la política aranzelària de Trump. Subratlla que els països més petits s'enfronten a desavantatges importants en un món cada vegada més transaccional, i no disposen dels recursos per negociar condicions favorables. En definitiva, la reelecció de Trump reforça l'escepticisme global sobre la capacitat de resistència del multilateralisme i de l'ordre basat en regles.

Jamie Dettmer Is this the end of NATO?

L'autor analitza l'impacte de la política exterior del segon mandat de Donald Trump sobre la seguretat europea, especialment a la llum de la Conferència de Seguretat de Munic celebrada fa pocs dies. Fa un paral·lelisme amb l'apaivagament de Hitler per part de Neville Chamberlain el 1938, i suggereix que l'enfocament de Trump per posar fi a la guerra a Ucraïna, potencialment en termes favorables a Rússia, podria conduir a més conflictes. Indica que els principals temors inclouen el distanciament de Trump de l'OTAN, la possible retirada de 20.000 soldats nord-americans d'Europa i les declaracions del secretari de Defensa, Peter Hegseth, en el sentit de que Amèrica ja no actuarà com a garantia de seguretat d'Europa. Això ha comportat que els líders europeus se sentin abandonats, i alguns fins i tot temen la desaparició de l'OTAN. Assenyala que el discurs del vicepresident JD Vance, que es va centrar en qüestions internes europees en lloc d'Ucraïna, va alienar encara més els aliats. Alguns funcionaris europeus, inclosos antics diplomàtics lituans i alemanys, argumenten que ara Europa ha de ser més autosuficient en matèria de defensa mentre que altres afirmen que pot ser que sigui massa tard i temen una alineació entre EUA i Rússia hostil a Europa. L'article conclou amb la dura advertència d'un alt diplomàtic de la UE que l'aliança transatlàntica ha acabat.

Wolfgang Ischinger On the slow road to peace in Ukraine

Negociacions llargues i d'extrema complexitat. Així és com l'autor descriu les condicions per aconseguir un alto el foc o un acord de pau entre Rússia i Ucraïna. Tot i la insistència del president dels Estats Units per posar fil a l'agulla a la qüestió, l'autor assenyala la necessitat d'establir prioritats a llarg termini per assegurar la sobirania i llibertat d'Ucraïna, i restaurar la seguretat de la Unió Europea. El president rus, Vladímir Putin posarà sobre la taula qüestions com l'aixecament de sancions, acords sobre les armes i les armes nuclears i l'estabilitat de la zona per recalcar que no es mou al so de Washington, cosa que podria exemplificar amb una nova ofensiva per minvar la capacitat negociadora d'Europa i Ucraïna. Si bé és cert que els països de l'est d'Europa han d'assegurar-se que les negociacions siguin tan cares com sigui possible per Rússia, també han de ser realistes, i en això, l'autor subratlla que la proposta d'assegurar una línia d'alto el foc protegida amb forces militars europees podria excedir les capacitats de la Unió, no només en nombre de tropes, sinó en l'aprovació de la mesura, en un moment en què Alemanya té problemes per desplegar soldats a Lituània. Per això, l'autor apunta que s'hauria de considerar la possibilitat d'integrar tropes de tercers països com ara l'Índia. Pel que fa a la posició de Trump, l'autor anota que Washington no té cap intenció d'enviar tropes a Ucraïna, i que això trenca el principi de l'OTAN que marca que els riscos s'han de compartir. Finalment, l'autor posa en relleu que, per molt complex que sigui el procés negociador, s'ha de continuar enfortint el suport a Ucraïna.

Laurence Thieux El autoritarismo sin complejos se impone en Argelia y Túnez

Els processos electorals d'Algèria i Tunísia, de setembre i octubre del 2024 respectivament, revelen la deriva dels règims autoritaris vigents i que els dirigents cada vegada es preocupen menys per dissimular els mecanismes autoritaris que defineixen la seva gestió política. D'altra banda, és destacable que en un context internacional marcat per la davallada de l'ordre occidental liberal i la pèrdua d'influència d'Europa, els règims magrebins s'alliberen a poc a poc de les coercions normatives i cada vegada fan menys concessions a la democràcia i als drets humans. L'autora analitza ambdós processos electorals i destaca que s'han regit pel mateix patró: una voluntat política de perllongar el règim autoritari – tot i que deslegitimat per la societat civil-, capaç de recórrer a mecanismes antidemocràtics com la censura, la imposició militar, el frau electoral, la suspensió de drets i la criminalització de l'oposició i de qualsevol manifestació popular que atempti contra el sistema de govern. El frau electoral dona lloc a una fractura entre la població i un escenari polític controlat per l'exèrcit, i a un clar distanciament entre les expectatives civils i la retòrica de les elits. A més, el discurs sobiranista, populista i nacionalista entra en contradicció amb la importància estratègica de les relacions exteriors, de qui ambdós països depenen directament per garantir la continuïtat de sistemes polítics debilitats per les protestes populars.

Elliott Abrams A Paradigm Shift for the Middle East

L'article analitza la situació de l'Orient Mitjà a què s'enfronta Donald Trump en el seu segon mandat, posant èmfasi tant en perills com en oportunitats. A parer de l'autor, les principals amenaces són les ambicions nuclears de l'Iran i les seves aliances amb Rússia i la Xina. No obstant això, argumenta que els avenços recents, com ara les exitoses accions militars d'Israel contra Hamàs i Hezbol·là, l'enfonsament del règim de Bashar al-Assad a Síria i les dinàmiques regionals canviants, ofereixen als Estats Units una oportunitat única de reforçar la seva posició i la dels seus aliats alhora que debilitar els seus adversaris. Destaca que si bé l'Iran va fer avenços en el seu programa nuclear i va mantenir una forta influència regional, Israel ha danyat significativament els seus *proxies* i ha interromput les seves rutes de subministrament d'armament. L'autor critica les polítiques nord-americanes anteriors destinades a mantenir l'estabilitat, argumentant que, de fet, van provocar l'erosió de la influència dels Estats Units. Advoca per un enfocament més agressiu, que inclogui sancions econòmiques, preparació militar i pressió diplomàtica. També assenyala que és necessari enfortir les relacions entre els Estats Units i l'Aràbia Saudita, i que la seva possible participació als Acords d'Abraham depèn de les garanties de seguretat més que de la creació d'un estat palestí. Pel que fa al Líban i Síria, considera que els Estats Units haurien d'aprofitar el debilitament d'Hezbol·là per impulsar la sobirania libanesa i exigir reformes al seu exèrcit. A Síria, l'objectiu hauria de ser l'aparició d'un govern legítim que acabi amb la influència de l'Iran. Finalment, pel que fa a les relacions EUA-Israel, espera que l'administració de Trump proporcioni un suport militar i diplomàtic sense falles a Israel, considerant la seva força com un actiu estratègic dels Estats Units. En darrer terme,

l'article subratlla que Trump té l'oportunitat de remodelar l'Orient Mitjà oposant-se decisivament l'Iran, reforçant les aliances i assegurant un avantatge estratègic a llarg termini per als Estats Units i els seus aliats.

Marc Semo Syrie: comment la Turquie d'Erdogan place ses pions

La caiguda del règim de Bashar al-Assad el desembre de 2024 va marcar un punt d'inflexió important a Síria, i va obrir el camí per a una transició liderada per Ahmed al-Shareh, líder del grup islamista Hayat Tahrir al-Sham (HTC). Aquest canvi radical ha reforçat la influència de Turquia, principal partidari de la rebel·lió siriana, que ràpidament va reobrir la seva ambaixada a Damasc. Recep Tayyip Erdogan, la influència del qual en el nou govern sirià és forta, veu aquesta revolució com una oportunitat estratègica. L'autor argumenta que l'alineació entre Ankara i Damasc es basa en els llaços històrics entre el poder turc i HTC, així com en una convergència sunnita després de dècades de dominació alauita. El nou règim pretén estabilitzar el país i restablir el seu paper regional, però la transició segueix sent incerta, amb immensos reptes de seguretat, econòmics i socials. Erdogan està aprofitant la retirada d'Iran i Rússia per augmentar la seva influència, alhora que busca implicar l'Aràbia Saudita en la reconstrucció de Síria. També impulsa una reforma institucional inspirada en el seu propi model autoritari. A més, aquesta victòria li ofereix avantatges polítics interns, entre els quals la possibilitat de repatriar els refugiats sirians i de gestionar la qüestió kurda, ja sigui per la força o mitjançant negociacions. En definitiva, la revolució siriana representa una oportunitat històrica per a Erdogan per reforçar el seu lideratge regional i donar forma al futur de Síria sota la seva influència.

Lawrence Freedman The tragedy of the Democratic Republic of Congo

El colonialisme europeu a la República Democràtica del Congo va assentar un patró que encara avui perdura. RDC és el segon país més gran i el quart més poblat de l'Àfrica amb aproximadament 24 bilions de dòlars en recursos naturals, amb minerals de gran valor cm el cobalt, el coure, coltan, diamants, or, plata, urani, entre d'altres. Tot i això, una cinquena part de la seva població, uns 100 milions de persones, sobreviuen només gràcies a ajudes internacionals. L'autor assenyala que amb la fi del colonialisme europeu, es van succeir dictadures, règims militars corruptes i violents que van perpetrar massacres i genocidis entre hutus i tutsis i van deixar la regió assolada per la pobresa, la malnutrició i la malaltia. Destaca la intervenció de Ruanda en els conflictes, i debat la seva possible participació en el Moviment 23 de Març, un grup paramilitar tutsi que a principis de 2025 ha pres la ciutat de Goma i s'està expandint per la província de Kivu Nord. Un altre aspecte que subratlla l'article és la presència de la Xina a través d'acords amb la RDC per extreure minerals del país a canvi de la construcció d'unes infraestructures cada vegada menys fiables. l'autor conclou que l'administració Trump hauria d'aprofitar les oportunitats que ofereix la RDC i invertir en l'extracció de minerals, assegurar el subministrament de les matèries a Washington, ajudar el Congo a obtenir més beneficis de les seves riqueses materials, i

reduir, al mateix temps, el control i influència de la Xina sobre la regió.

Catalunya, España, Europa

Francesco Grillo The EU was built for another age – here's how it must adapt to survive

La presidenta de la Comissió Europea, Ursula von der Leyen, ha comparat Europa amb un Volkswagen escarabat en dificultats i demana un canvi d'estratègia. Tanmateix, les seves repetides crides al canvi han donat pocs avenços. La UE s'enfronta a una divisió interna, agreujada per pressions externes, com els possibles esforços de Donald Trump per explotar les debilitats del mercat únic. L'autor adverteix que l'exigència de la UE de prendre decisions unànimes paralitza la seva capacitat d'actuar, com s'ha vist amb Hongria que bloqueja les sancions a Rússia o Itàlia que retarda les reformes financeres. En lloc d'una visió obsoleta dels «Estats Units d'Europa», proposa l'establiment d'un sistema més flexible de «mini unions». Argumenta que això permetria als estats membres col·laborar en qüestions específiques com la defensa, les infraestructures o l'energia, de manera similar a la zona euro o els acords de Schengen. Tanmateix, fins ara les mini unions existents són incompletes, la qual cosa comporta ineficiències. Considera que cal un enfocament més adaptable, que inclogui mecanismes clars perquè els estats membres puguin entrar i sortir d'aquestes unions de manera pacífica, evitant divorcis caòtics com el Brexit. Per consegüent, afirma que la UE ha d'adoptar la flexibilitat i la cooperació voluntària per seguir sent rellevant i eficaç al segle XXI.

Gregorio Sorgi The EU's ticking debt bomb — and why it matters for its next budget

Les negociacions sobre el pressupost de la UE per al període de 2028 a 2034 han començat i l'autor afirma que si sempre acostumen a ser molt polèmiques, aquesta vegada ho seran encara més. En efecte, els debats es compliquen perquè el programa de deute conjunt de 300.000 milions d'euros de la Comissió Europea per al rescat de l'economia de la UE després de la pandèmia de COVID-19, s'haurà de reemborsar a partir de 2028. Això obre diversos fronts i plans de pagament del deute per als estats membres: des d'enviar més diners de cada estat directament a Brussel·les, fins a aplicar impostos fronterers sobre les emissions de carboni per augmentar els ingressos. L'article exposa les diferents posicions dels governs envers les possibles conjuntures per afrontar el deute i les divergències dins de la mateixa Comissió a l'hora de liderar el debat. Per altra banda, el nou context conflueix amb la intenció de la Comissió de revolucionar el repartiment dels seus fons: l'objectiu plantejat és adaptar el pressupost al programa polític actual i els reptes geopolítics a què s'enfronta el bloc europeu. Per tant, en comptes de finançar les indústries tradicionals, es redirigirà el fons comú a finançar projectes innovadors capaços de generar grans beneficis i, una part, al sector de la defensa. La UE ha de presentar un pla sòlid de reemborsament abans del 2028, moment en què entrarà en vigor el nou pressupost.

Jana Puglierin et al. Transatlantic twilight: European public opinion and the long shadow of Trump

Els autors d'aquest estudi realitzat per l'European Council on Foreign Relations revelen que la decepció en la qual han caigut les percepcions dels europeus respecte de la relació transatlàntica des de principis de novembre. Així, els enquestats són més propensos a designar els EUA com només un «soci necessari» en lloc d'un «aliat». Tot i així, assenyalen que les opinions sobre el retorn de Donald Trump varien notablement segons el país i les perspectives polítiques. Això comporta que les diferències intraeuropees tant respecte de la guerra entre Rússia i Ucraïna com de la Xina, creen grans oportunitats perquè Trump pugui fomentar la divisió entre els europeus. Paral·lelalment, també afirmen que la construcció d'una àmplia coalició d'eurooptimistes juntament amb grups més prudents pot ajudar els líders europeus a resistir qualsevol intent d'aquest tipus, i fins i tot a forjar una nova etapa en les relacions transatlàntiques, basada menys en ideals i valors com fins ara, i més en càlculs de beneficis concrets. Dins d'aquest marc, probablement Europa haurà de defensar més sovint els seus interessos quan es veuen sotmesos a la pressió de les accions nord-americanes. I sens dubte haurà de fer-ho amb més lideratge europeu, iniciativa i responsabilitat pel propi destí del continent.

Ramon Aymerich El fin del milagro alemán

Alemanya s'enfronta a eleccions clau marcades per una important crisi econòmica l'ascens de l'ultradreta. Després de dècades d'hegemonia industrial i austeritat, l'economia alemanya ha entrat en recessió des del 2023, com a conseqüència de la pèrdua del gas rus, la competència xinesa i la ruptura amb els EUA, que ha imposat aranzels a la seva indústria. El país també ha quedat endarrerit en les grans innovacions del segle XXI, com ara la digitalització i el cotxe elèctric, a causa de la seva forta dependència del model exportador tradicional. Segons el periodista Wolfgang Münchau, autor del llibre *Kaput. El fin del milagro alemán* (Plataforma Editorial, 2025), el problema de fons és que l'economia alemanya és massa estàtica, fixada en molt pocs sectors. És a dir, la indústria automotriu, la química, la de l'acer. El problema era saber posicionar-se millor a llarg termini i això no vol dir posicionar millor la indústria automobilística o la química, sinó obrir-se a les tecnologies del segle XXI. I Alemanya no ho ha fet. En aquest context, l'AfD ha crescut en popularitat, impulsada pel descontentament econòmic i la gestió de la immigració, tot i que el debat sobre migració és bàsicament una maniobra de distracció per evitar abordar els problemes reals, serveix per evitar abordar el veritable problema, que és un model econòmic que ja no funciona. Si Alemanya tingués una economia que funcionés, segurament parlaria de migració, però d'una manera diferent de com ho fa ara. S'espera que Friedrich Merz (CDU) guanyi les eleccions, però haurà de formar coalició per governar. Alemanya, i la UE, enfronten doncs un desafiament crucial per redefinir-ne el futur.

Politico Merz won the German election. Here's what it means for Europe

Tot apunta que el seu lideratge marcarà un canvi respecte tant del canceller sortint Olaf Scholz com de l'exlíder de la CDU, Angela Merkel. Així, en l'àmbit de la defensa, Merz advocarà perquè Europa es prepari per assumir la seva seguretat sense els Estats Units, buscarà establir acords sobre seguretat nuclear amb el Regne Unit i França, i té previst expandir la indústria de defensa d'Alemanya. En matèria de política energètica, tot i donar suport a les renovables, segurament adopta una postura més indulgent respecte a l'energia nuclear, atès que prioritzarà el creixement econòmic per sobre de les polítiques climàtiques, afavorint la desregulació i polítiques de sostenibilitat favorables a la indústria. També de cara a combatre la recessió econòmica, mirarà de reforçar el comerç amb la UE per tal de reduir la dependència de la Xina i reactivar els llaços amb França, a la vegada que s'alinearà amb les posicions més conservadores en matèria d'agricultura. donant suport als agricultors i frenant les polítiques verdes. Pel que fa a les finances, Merz és un ferm defensor de la política de fre del deute (*debt brake*) tot i que insinua reformes menors. Finalment, en l'àmbit de les noves tecnologies i de la ciberseguretat, buscarà intensificar la transició digital, reforçar les possibles restriccions a la tecnologia xinesa i reformar la legislació sobre la protecció de dades. En darrer terme, el lideratge de Merz podria afectar significativament tant a Alemanya com a la Unió Europea, impulsant la desregulació, una política de seguretat i defensa més sòlida i un canvi de prioritats econòmiques.

Michael Hagedorn Quo vadis Alemanha?

La CDU anuncia solucions econòmiques *mainstream* basades en els mateixos conceptes dels anys 80 que han portat a la situació que viu el país actualment. El programa electoral de la CDU afirma que vol alliberar les forces productives amb una nova llibertat i centrar-se en el creixement, la inversió i la llibertat de les empreses. Com l'AfD, continua apostant per una política econòmica basada en les forces del mercat, molt liberal de cara a les empreses i el capital, prioritzant els seus interessos per sobre dels de la població i del medi ambient. També considera possible reactivar l'energia nuclear, tot i que nombrosos estudis han demostrat que és la forma més cara d'energia, inviable sense subvencions estatals, i que no és competitiva amb les energies renovables. Pel que fa a l'actual iniciativa nord-americana de negociar amb Putin la fi de la guerra a Ucraïna, el nou govern alemany probablement exigirà un augment massiu del pressupost de defensa, tot i que fins ara la CDU s'havia oposat a qualsevol relaxació del «fre del deute». L'anomenat *Schwarze Null* (saldo zero) s'ha anat mantenint al llarg dels darrers vints anys, però a costa d'una falta d'inversió en construcció i restauració d'infraestructures, amb la qual cosa les necessitats d'inversió només en infraestructures energètiques, ferroviàries i viàries i en el sector educatiu representen 455.000 milions d'euros, i aquests són només alguns dels reptes més urgents. En darrer terme, el creixement econòmic, la migració i la defensa configuraran els principals eixos de les polítiques centrals del probable futur govern de coalició, mentre que la desigualtat social ocuparà un lloc irrellevant. Així doncs, una vegada no s'abordaran mitjançant polítiques adequades les causes de l'ascens de l'AfD i en continuaran afavorint

el creixement.

Le Monde Elections législatives en Allemagne: une triple secousse

L'editorial del diari *Le Monde* assenyala els tres grans canvis que les eleccions alemanyes representen per al final de l'estabilitat política que havia caracteritzat l'era Merkel. Primer, el debilitament dels partits tradicionals: la CDU de Friedrich Merz ha guanyat amb el 28,6% dels vots, sense arribar al 30% esperat. L'SPD d'Olaf Scholz s'enfonsa fins al 16,4%, i els Verds també pateixen una baixada. Els liberals del FDP desapareix del Bundestag, mentre que Die Linke obté uns guanys importants fins al 8,8%. Segon, l'auge de l'extrema dreta: l'AfD arriba al 20,8% i es converteix en el segon partit del país, convertint-se en la força dominant a l'est d'Alemanya on aconsegueix més del 30% dels vots i fins i tot més del 40% en algunes circumscripcions. Finalment, el futur canceller ha anunciat que vol reforçar la independència d'Alemanya respecte dels Estats Units, en el context del retorn de Donald Trump a la Casa Blanca i d'una relació transatlàntica debilitada. Així doncs, Merz advoca per una defensa europea autònoma contra les amenaces externes, un tema que segurament serà crucial en els propers anys per a la Unió Europea.

Francisco Garcia The battle for the soul of Serbia

L'article detalla la controvèrsia al voltant de la proposta d'explotació d'una mina de liti de per part de l'empresa Rio Tinto a Jadar, Sèrbia. El 2019, l'agricultor local Momčilo Alimpić va revelar els plans per a un projecte massiu d'extracció de liti. La mina, que s'espera que sigui la més gran d'Europa, genera una forta oposició dels habitants que temen la devastació ambiental. Els activistes argumenten que els residus enverinarien els rius, destruirien les terres cultivables i desplaçarien comunitats. El govern serbi va revocar inicialment els permisos de Rio Tinto el 2022 després de protestes generalitzades, però els va restablir el 2024, provocant noves manifestacions. Per la seva banda, la UE considera que la mina és crucial per al subministrament de liti, atesa la seva importància per als vehicles elèctrics i l'emmagatzematge d'energia renovable. Tanmateix, els crítics afirmen que el projecte prioritza els interessos empresarials i geopolítics per sobre del benestar de les poblacions locals. L'autor també destaca el context polític i econòmic de Sèrbia sota el president Aleksandar Vučić, incloent la corrupció, la repressió i l'equilibri estratègic entre la UE i Rússia. Els activistes que s'oposen a la mina s'han enfrontat a amenaces i alguns acusen el govern d'etiquetar la dissidència com un intent de cop d'estat. Per la seva banda, Rio Tinto insisteix que les seves operacions compleixen els estàndards ambientals i ètics, però molts serbis temen els danys ecològics a llarg termini i la inestabilitat econòmica que suposaria. En darrer terme, la controvèrsia reflecteix preocupacions globals més àmplies sobre el cost ambiental de les tecnologies «verdes» i l'explotació de països rics en recursos per part de grans empreses.

Democracia, diversidad y cultura

Rafael Behr In the Musk revolution, lessons from the 20th century will be deleted

En aquest article l'autor argumenta que les advertències històriques sobre els perills de l'autoritarisme i la política d'extrema dreta no aconsegueixen evitar el seu ressorgiment a Europa i als Estats Units. Malgrat un ampli coneixement i la informació disponible sobre les atrocitats del passat, moviments com el Rassemblement National (RN) de França i l'Alternative für Deutschland (AfD) d'Alemanya estan guanyant terreny i normalitzen les ideologies extremistes. L'autor destaca com figures com Elon Musk amplifiquen aquests moviments, no només per l'alineació ideològica, sinó també com un desafiament deliberat a la responsabilitat històrica. Afirma doncs que l'auge de l'extrema dreta no s'ha d'atribuir a la ignorància sinó al rebuig de la culpa històrica. Molts votants, frustrats per l'estancament econòmic i els canvis culturals, busquen «anar més enllà» de les atrocitats del passat, abraçant el nacionalisme sense haver de suportar la càrrega de disculpes. Les elits de Silicon Valley, com Peter Thiel i Musk, donen suport a aquest canvi, advocant per una recodificació revolucionària de la història que esborri les lliçons incòmodes. En darrer terme, l'autor adverteix que l'educació històrica tradicional està perdent la seva eficàcia, la qual cosa suggereix que les societats poden haver de tornar a aprendre aquestes lliçons a través de l'experiència i no per mitjà de recordatoris de precaució.

Nicholas Bequelin Human Rights on the Edge

Són dècades d'història les que defineixen la legitimitat dels drets humans i, tanmateix, avui dia molts dels països que juguen un paper clau en el suport del sistema de drets humans estan qüestionant el seu propi compromís. El món està subjecte a canvis profunds i radicals en comparació a fa dues dècades, a una dissolució de l'hegemonia occidental i molts altres factors que expliquen per què el suport al sistema internacional de drets humans està minvant: el retrocés global de la democràcia, l'auge de l'autoritarisme i el populisme, la capacitat dels estats per resistir a la pressió externa, l'impacte de les xarxes socials en la confiança pública, etc. Això comporta una percepció que els drets humans són insuficients per abordar les desigualtats socials. A més, l'autor considera que a mesura que la crisi climàtica i la IA passin a ser prioritats globals, els drets humans encara ocuparan una posició més avall de l'agenda internacional. En aquest context inestable i amenaçador els uns advoquen per l'esperança i altres pel desànim. L'autor també queda immers en aquest mar de dubtes, esbossant possibles línies d'acció i considera que l'adaptació dels drets humans a un sistema estatal canviant és el repte principal. Ara bé, també planteja com es pot assumir davant d'una societat altament complexa i d'uns estats cada vegada més despreocupats.

Miquel Ramos Una democracia sin derechos

La ultradreta avança sense fre aparent, i segons l'autor les forces polítiques que la poden frenar no sembla que estiguin disposades a fer-ho. Ramos realitza una dura crítica als partits dels sistemes democràtics que des de finals de la Segona Guerra Mundial han estat còmplices d'acollir el feixisme com una eina per frenar a l'extrema esquerra, a través de l'equidistància i la falta d'actuació. Així doncs, aquest esquer ha cobrat vida pròpia, ja no s'amaga de les seves intencions i, fins i tot, en treu pit, per exemple, a través de la cimera celebrada pel compendi de formacions d'ultradreta europees a Madrid el passat dia 7 de febrer. L'article també destaca la capacitat de màrqueting d'aquests partits per generar titulars i contingut viral que la gent comparteix i ajuda a difondre, sigui per convicció o per interès, la qual cosa els permet ampliar el seu missatge. Des del seu vista, aquests corrents busquen representar el cansament davant els problemes no resolts que genera el sistema actual, però que no pretenen canviar, sinó donar-hi via lliure, fins i tot quan això pugui tenir conseqüències en el benestar de la classe treballadora en matèria de drets, habitatge o sanitat. Es tracta d'un discurs que es contagia a altres partits que temen perdre el seu suport electoral, com el Partit Popular a Espanya, la CDU/CSU a Alemanya o els laboristes britànics.

Economía, bienestar e igualdad

James K. Galbraith Mainstream Economics: A Catalogue of Failures

En aquest article, l'autor critica que les idees dels economistes més reconeguts sobre comerç, desigualtat, energia, tipus d'interès i descompte, dèficit i deute, i monopolis responen a una escola de pensament antiquada que monopolitza els recursos que sustenten les universitats, les revistes, les promocions, els fons de recerca i les trobades més importants del sector. Argumenta que formar part d'aquesta elit econòmica 'mainstream' requereix pertànyer als departaments d'economia més prestigiosos que publiquen en revistes de renom, i que l'única via alternativa per al prestigi professional és formar part d'una institució monetària o política com el Fons Monetari Internacional o la Casa Blanca. Afirma que els economistes amb opinions divergents no tenen el mateix suport institucional i sovint queden apartats de l'opinió pública. L'autor qüestiona la credibilitat dels economistes tradicionals ja que considera que es basen en el model de l'avantatge comparatiu – centrat en l'especialització per afavorir el lliure comerç – en la paràbola de l'intercanvi, que defineix el comerç com una permuta perfecta entre productes, i en la idea que els mercats són la institució clau de l'economia, capaç d'autoregular-se i ajustar-se als desequilibris. Galbraith sosté que aquest model és obsolet des de l'aparició de la teoria de l'evolució i la termodinàmica, que entenen que la producció és primordial, requereix inversions incertes que depenen de l'obtenció de beneficis i, per tant, necessiten una regulació de totes les activitats. Així, afirma que no existeix cap mercat que no estigui regulat per un govern, i que al mateix temps no existeix cap govern sense jurisdicció. La globalització està destinada doncs al caos i no a l'equilibri.

The Economist Can Europe afford to be the world's last free-trader?

Des de les pàgines de *The Economist* es destaca que la Unió Europea segueix sent un defensor inesperat del lliure comerç en un món on altres grans potències, com els Estats Units i la Xina, adopten cada cop més polítiques proteccionistes. Tot i que la UE és el major exportador i importador del món després de la Xina i els Estats Units, s'enfronta a reptes importants, especialment amb l'augment dels aranzels dels EUA i els possibles excedents comercials de la Xina. Malgrat aquests obstacles, l'economia de la UE depèn molt del comerç internacional, sobretot tenint en compte les seves tensions econòmiques a nivell intern. Les preocupacions sobre el comerç amb els Estats Units i la Xina inclouen la política aranzelària de Donald Trump i l'entrada de productes xinesos a Europa, que podrien perjudicar les indústries locals. Aquestes qüestions, combinades amb l'escepticisme creixent sobre el lliure comerç a Europa, especialment pel que fa a la seguretat geopolítica, estan complicant les coses. Per exemple, l'impuls de França per l'autonomia estratègica i les preocupacions d'Alemanya sobre la competència xinesa en vehicles elèctrics reflecteixen actituds canviants. No obstant això, els països més petits de la UE encara afavoreixen el comerç obert i els acords comercials segueixen sent fonamentals per a la base de la UE. Per afrontar aquests reptes, la UE pot intentar equilibrar les seves relacions tant amb la Xina com amb els Estats Units i continuar signant acords comercials bilaterals amb països més petits. En definitiva, a mesura que augmentin les barreres comercials mundials, la UE necessitarà nous socis per mantenir la seva economia molt dependent del comerç.

Sostenibilidad y cambio climático

Claudius Gräbner-Radkowitsch & Birte Strunk The 'degrowth' movement envisions global climate justice, but must adapt to global south realities

És una afirmació àmpliament acceptada que les activitats humanes són el nucli central de l'escalfament global i la crisi climàtica. Tanmateix, el debat sobre les solucions a aquests grans reptes encara està lluny de ser resolt. Políticament, s'articula un diàleg entorn del "creixement verd", el concepte d'economia i desenvolupament social sostenibles. Cal, però, analitzar totes les cares de la moneda. La idea de fons de l'economia verda és poder mantenir el creixement, tot i haver vist l'impacte mediambiental que genera el model socioeconòmic actual. Els autors argumenten que ens trobem en un punt clau, ja que tal com revela el World Inequality Report, les emissions han continuat augmentant tot i els esforços internacionals per revertir-les. L'increment de polítiques climàtiques, les innovacions tecnològiques i la conscienciació per transformar els comportaments consumistes no és suficient. Els autors presenten la teoria del decreixement com una via contrària i possiblement efectiva. Però, què implicaria un capgirament tan radical del model socioeconòmic? Al llarg de l'article s'exposen les diverses posicions envers el gran debat, en relació amb els efectes col·laterals i les responsabilitats exigides per aquest nou

paradigma als països del nord i del sud. Hi ha qui defensa l'oportunitat d'establir sinergies positives pel desenvolupament si totes les parts assumeixen els canvis, mentre altres consideren el decreixement com una potencial *neocolonització*. Carregats de dubtes i teoritzacions, el debat navega entre mantenir la maximització de beneficis i la redefinició de les prioritats cap al benestar social.

Sara Schonhardt & Scott Waldman Trump could remake USAID to promote fossil fuels

El desmantellament per part de l'administració de Trump de l'Agència per al Desenvolupament Internacional (USAID) pot ser, a parer dels autors, part d'una estratègia més àmplia per canviar l'ajuda exterior dels Estats Units per donar suport als interessos dels combustibles fòssils. Com a part del Projecte 2025, el marc polític conservador dissenyat per l'Heritage Foundation, els esforços tendeixen a reduir la implicació de l'USAID en el canvi climàtic i redirigir l'ajuda per promoure el desenvolupament de combustibles fòssils. En aquests sentit, USAID es podria incorporar al Departament d'Estat, amb la revisió dels programes d'assistència exterior per alinear-se amb l'agenda America First de Trump. Això suposaria una empenta al suport dels combustibles fòssils als països en desenvolupament, especialment a Àfrica i Amèrica Llatina. Adverteixen que aquestes polítiques podrien utilitzar fons d'ajuda per promoure les exportacions de combustibles fòssils dels Estats Units, la qual cosa podria danyar el medi ambient i el desenvolupament global. Alguns conservadors consideren que això és necessari per al creixement econòmic, mentre que els crítics argumenten que passa per alt els beneficis de les energies renovables i podria provocar ineficiència i corrupció. A més, la participació d'Elon Musk en el procés ha suscitat preocupacions sobre la legalitat i l'eficàcia de retallades tan dràstiques als programes governamentals. Els crítics, inclosos alguns republicans, argumenten que l'enfocament de l'administració soscava el bon funcionament del govern i posa en perill l'eficàcia de l'ajuda exterior.

Innovación, ciencia y tecnología

Bruno Maçães The race to God Mode

La irrupció de l'empresa xinesa d'Intel·ligència Artificial DeepSeek ha sacsejat la indústria tecnològica, ja que va suposar en un sol dia una pèrdua a la borsa d'un bilió de dòlars per al seu competidor, Nvidia. Bruno Maçães, autor de *World Builders: Technology and the New Geopolitics* (Cambridge University Press, 2025), destaca que la política de DeepSeek es basa en la contractació de persones joves i amb talent, centrar-se en l'intel·lecte per sobre de les qualificacions i evitar jerarquies rígides, la qua cosa ha alterat el camp de la IA. Tot i utilitzar només 2.048 xips Nvidia més antics i disposar d'un pressupost de només 6 milions de dòlars, DeepSeek afirma haver desenvolupat un model de llenguatge que podria rivalitzar amb els models occidentals, soscavant potencialment la valoració de 3,6 bilions de dòlars de Nvidia. La utilització de codi obert de DeepSeek per a la IA permet a qualsevol utilitzar i instal·lar el seu propi model, fent-lo més accessible en comparació amb els models

de codi tancat d'empreses com OpenAI. Això planteja preguntes sobre el domini de les empreses tecnològiques dels Estats Units, ja que la Xina pot desenvolupar els seus propis xips i maquinari d'IA. L'ús de DeepSeek de l'aprenentatge de reforç, en lloc de l'aprenentatge supervisat, també marca un pas important en el desenvolupament de la IA, ja que permet que els models millorin a una velocitat sense precedents. L'autor afirma que l'aparició de DeepSeek i avenços similars en IA posa de manifest un canvi cap a models d'IA que no només generen llenguatge, sinó que també són capaços de crear mons virtuals, difuminant la línia entre els àmbits virtual i físic. Aquests models fonamentals donaran forma a la manera com els usuaris perceben la realitat i podrien conduir a un control global sobre com s'estructura la informació i la societat. Així doncs, la carrera per construir aquests models no només tracta de tecnologia, sinó de construir una nova realitat, que podria tenir profundes implicacions democràtiques i riscos de control invisible per part dels qui els creen.

Daniel Innerarity et al. Desigualdad algorítmica: gobernanza, representación y derechos en la IA

La intel·ligència artificial (IA) augmenta la seva presència dins l'administració pública, en les relacions internacionals i en els processos de presa de decisions, incidint en la reordenació del poder i en la relació democràtica entre governants i governats. Aquest és el punt de partida del número 138 de la Revista CIDOB d'Afers Internacionals on s'analitzen casos específics de l'aplicació de la IA i els riscos que comporta dins la democràcia. La publicació posa en relleu la dicotomia entre la neutralitat ideològica de la IA que al mateix temps respecta els nostres desitjos en un context de pluralisme garantit i evidencia la necessitat d'assegurar la responsabilitat humana rere els processos d'algoritmització en els models de governança. El número ofereix una anàlisi de les tecnologies digitals per a la manipulació de l'opinió pública basada en patrons d'interessos que poden exposar el sistema democràtic a un despotisme tecnològic. Els autors també fan referència a l'efecte de la IA en col·lectius vulnerables, a través de la difusió de continguts misògins, sexistes i d'explotació sexual, en la gestió migratòria europea, que pot potenciar riscos de discriminació, dinàmiques de poder asimètriques i estructures d'injustícia social, a més de crear riscos d'accessibilitat i eficiència de la justícia. La publicació inclou una mirada als actors invisibilitzats en els discursos dominants de la geopolítica de la IA i destaca la insuficiència de la regulació actual. Finalment, els autors reflexionen sobre la cursa per liderar la innovació tecnològica que afecta les relacions internacionals i la seguretat, en termes de reordenament geopolític, la creació de noves dependències i l'extracció de recursos naturals.

Ignacio Fariza Europa brilla en ciencia, pero pierde el paso en la feroz carrera tecnológica

Des del llançament del ChatGPT s'ha iniciat la revolució de la intel·ligència artificial (IA), i les grans potències mundials han iniciat una cursa per intentar igualar l'oferta en aquest nou mercat. Des de la Xina, la incursió de DeepSeek com a eina d'IA gratuïta i de codi obert

ha demostrat que no calen inversions multimilionàries per entrar en aquesta nova competició. Després d'això, la Unió Europea s'ha decidit a impulsar la seva primera estratègia: destinar 200.000 milions d'euros per a convertir-se en el "continent de la IA". Malgrat això, el dubte rau en si ja és massa tard. En efecte, tot i ser pionera des del punt de vista científic, Europa encara està molt lluny tecnològicament en comparació amb Estats Units i la Xina. Són moltes les raons de la desconnexió entre ciència i tecnologia i la diferència entre els avenços en una matèria i altra. La base del creixement d'Europa continua essent el sector automobilístic -tal com feia EUA a principis de segle. És evident, doncs, la necessitat de dirigir més fons i inversió a les noves tecnologies per no quedar encara més endarrerits en el mercat. L'autor conclou que Europa és a temps d'escurçar distàncies amb els competidors i que en tant que les noves tecnologies, com la IA, no estan totalment desenvolupades, ofereixen grans oportunitats de creixement que s'han d'aprofitar des de Brussel·les.